

CREDERE

Construim încredere

E-mail: contact@credere.ro

Telefon: +40 737 129 779

Website: www.credere.ro

Domnule Președinte,

Subscrisa, **Asociația CREDERE pentru Informarea, Consilierea și Educarea Consumatorilor** (denumită în continuare „Asociația CREDERE”), cu sediul în București, sector 4, str. Aleea Tomești nr. 9, bl. 15, sc. B, etaj 4, ap. 51, camera 1, înregistrată în Registrul Special al Asociațiilor și Fundațiilor de pe lângă Judecătoria Sector 4 sub nr. 46/02.08.2018, precum și în Registrul Național al Ministerului Justiției sub nr. 26559/A/2018, Cod de identificare fiscală nr. 39755994, e-mail contact@credere.ro, reprezentată legal prin președinte Tănase Dorinel-Ionuț și convențional prin Avocat Alexandra Ianul (fostă BURADA),

Depunem prezentul

RAPORT DE SUSȚINERE AL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**LEGII NR.52/2020 PENTRU MODIFICAREA LEGII 77/2016 PRIVIND
DAREA ÎN PLATĂ A UNOR BUNURI IMOBILE ÎN VEDEREA STINGERII
OBLIGAȚIILOR ASUMATE PRIN CREDITE, ÎNDEOSEBI A ART. 4 ALIN**

1 LITERA E :

”e) este îndeplinită condiția privind impreviziunea

(1¹) Reprezintă impreviziune:

a)pe durata executării contractului de credit, cursul de schimb valutar, aplicabil în vederea cumpărării monedei creditului, înregistrează la data transmiterii notificării de dare în plată o creștere de peste 52,6% față de data încheierii contractului de credit. În vederea calculării procentului de 52,6% se va avea în vedere cursul publicat de Banca Națională a României la data transmiterii notificării de plată și cursul de schimb publicat de Banca Națională a României la data încheierii contractului de credit;

b)pe durata executării contractului de credit, obligația de plată lunară înregistrează o creștere de peste 50% ca urmare a majorării ratei de dobândă variabilă.

(I²)În scopul aplicării prevederilor prezentei legi este necesară menținerea pragurilor valorice prevăzute la alin. (11) lit. a) și b) în ultimele 6 luni anterioare transmiterii notificării de dare în plată.

(I³)Prezumțiile prevăzute la alin. (1¹) au caracter absolut. Creditorul care formulează contestație, conform art. 7, are obligația de a dovedi omisiunea îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a notificării de dare în plată, prevăzute la alin. (1) lit. a)-d). ”

Precum și a modificării legii în întregul său.

INTRODUCERE

Prin intermediul prezentului Raport, solicităm Onoratei instanțe de contencios constitutional să analizeze în mod favorabil beneficiarilor legii, constituționalitatea și oportunitatea modificării Legii, în sensul declarării ca fiind constituționale a cazurilor de impreviziune identificate, criteriile pe care le considerăm ca fiind corect determinate și ușor determinabile de către instanțele judecătorești de drept comun, investite cu soluționarea acestor cauze, modalitatea în care sunt legiferate acestea fiind de natură a elimina

interpretarea "difuză" a legii, așa cum a reținut și Onorata Curte în cadrul Deciziei 731/2019.

Apreciem că modificarea adusă de legiuitor, în sensul introducerii unor cazuri/criterii de impreviziune în materia contractelor de credit care, intră sub incidența Legii 77/2016, respectă întru totul cerințele și statuările din Decizia nr. 731/2019.

Necesitatea introducerii în lege a unui criteriu clar de impreviziune ce vizează creșterea cursului valutar (și nu numai) subzistă și este dovedită de practica neunitară și nefavorabilă a instanțelor judecătorești, care, și la nivelul anului 2020, nu țin cont de considerentele obligatorii ale Curții Constituționale a României, atât de clar exprimate, mai ales prin Deciziile 415/2018 și 731/2019.

Dacă în privința notificărilor înaintate pe forma veche a legii 77 încă asistăm, la nivelul instanțelor superioare, a unei intepetări **ARBITRARE ȘI A UNEI "ANIHIILĂRI" PE CALE JURISPRUDENȚIALĂ A EFECTELOR LEGII 77/2016 (a se vedea *Anexa 2 ce cuprinde decizii definitive pronunțate la nivelul Curții de Apel, mai mult decât elocvente pentru demonstrarea tendinței în practică*), ulterior promulgării Legii 52/2020, în cauzele unde s-a procedat la judecarea în fond a cauzei, asistăm, în final la o aplicare corectă a legii, în scopul și finalitatea pentru care aceasta a fost adoptată și interpretată de Onorata instanța de contencios constituțional, observându-se o tendință a instanțelor chiar, de a reamenaja/adapta prestațiile prin stabilizarea cursului valutar (în general prin împărțirea sa echitabilă, respectiv asumarea în proporție de 50% a creșterii cursului de către fiecare dintre părți- a se vedea *Anexa 3 – hotărâri date în fond după intrarea în vigoare a modificărilor legii 77/2016*).**

Această din urmă tendință, dovedește că exprimarea folosită de legiuitor pentru identificarea cazurilor de impreviziune, este una clară și previzibilă pentru instanțele de judecată, care finalmente, după 5 ani de la adoptarea legii, judecă aceste cauze cu ușurință, cu celeritate și, așa cum am indicat mai sus, cu respectarea obiectivelor trasate prin deciziile de interpretare obligatorii emise de Curtea Constituțională a României, respectiv cu aplicarea unui remediu judiciar.

Referitor la anihilarea pe cale jurisprudențială a legii la nivelul instanțelor superioare, vă rugăm să observați în *Anexa 4 (ce cuprinde hotărâri favorabile consumatorilor, casate în recurs !!!!)* cum instanțele superioare, au descurajat o aplicare corectă a teoriei impreviziunii de către instanțele inferioare, care initial s-au aplecat și dedicat acestor cauze pronunțând hotărâri conforme cu deciziile constituționale de interpretare, chestiune care în final a condus la o deteriorare iremediabilă a practicii, pe care nici Decizia 731/2019 nu a reușit să o mai salveze. Tot în această Anexă, vă atragem atenția asupra unei opinii concurente, care demonstrează că încă există profesioniști ai dreptului care au înțeles cu exactitate și aplică corect, considerentele obligatorii ale Curții Constituționale a României.

Mai mult decât atât, debitorii se află în acest moment într-o situația mai gravă decât aceea în care se aflau la data transmiterii notificării (2016), în contextul în care (fără ca instanța să fi reținut în sarcina acestora reaua credință și fără ca creditorul să fi obținut o hotărâre judecătorească prin care să se stabilească prejudiciul cauzat prin transmiterea notificării de dare în plată) li se solicită achitarea unor sume enorme de bani pentru repunerea în scadență a creditului reprezentând echivalentul tuturor ratelor ce ar fi devenit scadente în perioada suspendării de drept a obligațiilor de plată. Majoritatea acestor debitori, care au pierdut nedrept procesul de dare în plată, se află în prezent în executare silită.

Mai mult decât atât, autorii excepțiilor de neconstituționalitate care reclama în acest moment nerespectarea art. 147 din Constituția României sunt aceeasi care, în fiecare zi, explică instanțelor de judecată că deciziile 731/2019 și 415/2018 nu sunt incidente în cauzele pendinte, ce vizează notificări trimise în temeiul formei inițiale a Legii 77/2016.

În ciuda faptului că interpretările constituționale au fost extrem de clare, că există suficiente informații în spațiul public cu privire la calificarea acestui eveniment ca fiind unul exceptional, că este recunoscut la nivel European și Mondial că aprecierea CHF față de moneda RON a fost influențată de fenomene macroeconomice ce nu ar fi putut fi influențate sau cunoscute de un consumator mediu informat, din practica extinsă a instanțelor judecătorești de drept comun (din nefericire) rezultă că aprecierea asupra acestui fenomen este una extrem de subiectivă, confuză și neargumentată, în drept dar nici în fapt, având însă, un singur element comun indiferent de argumentele folosite: plasarea culpei și întregii responsabilități contractuale în sarcina debitorului consumator de credit ipotecar.

La momentul analizei obiecției de neconstituționalitate care a generat Decizia 731/2019, am solicitat Onoratei Curți, ca prin decizie să clarifice, direct sau indirect dacă, evenimentul imprevizibil reprezentat de majorarea excesivă a obligațiilor lunare dar și totale de plată a consumatorilor care au accesat credite în CHF, poate fi exclus DE PLANO din categoria condiției obiective, așa cum procedează majoritatea instanțelor judecătorești. Răspunsul a fost fără echivoc în sensul că acest eveniment nu poate fi exclus ÎNSĂ, devine evident, că o interpretare a Curții nu este suficientă ci este IMPERIOS NECESARĂ

INTRODUCEREA UNUI PRAG VALORIC, pe care noi îl considerăm a fi 52,6%, așa cum vom argumenta în cele ce urmează.

Suntem convinși că o atare menținere a pragului de 52,6% va conduce nu numai la o schimbare binevenită a practicii dar și la o degrevare a rolului instanțelor judecătorești, deoarece instituțiile de credit vor fi mai orientate către oferirea unor soluții de conversie, amiabile decât către instrumentarea unui litigiu.

Din analiza excepțiilor de neconstituționalitate formulate, se poate constata cu ușurință, că argumentele sunt aproape identice cu cele invocate în contestarea formelor anterioare ale legii, argumente ce au fost deja clarificate, pozitiv sau negativ de Curtea Constituțională, îndeosebi prin Deciziile 623/2016, 95/2017, 415/2018 și 731/2019.

Cum această modificare și introducerea criteriului de impreviziune de 52,6% este o consecință a considerentelor Deciziei 731/2019, în cele ce urmează argumentăm că, presupusele încălcări ale Constituției României au fost deja tranșate, nefavorabil autorilor excepției, chiar înăuntrul acelei decizii, cu foarte mici diferențe iar argumentele noi, sunt neîntemeiate.

Astfel, sintetizând argumentele autoarelor excepțiilor:

- se arată că legea criticată încalcă prevederile art. 1 alin. (3) și (5) din [Constituție](#), din perspectiva cerinței clarității și predictibilității actelor normative, prin faptul că nu este însoțită de Avizul Băncii Naționale a României precum și de un studiu de impact, în acord cu dispozițiile exprese ale Legii nr. [24/2000](#) privind normele de tehnică

legislativă pentru elaborarea actelor normative, precum și cu jurisprudența în materie a Curții Constituționale.

- Se critică faptul că sintagma **”reprezintă impreviziune”** aduce atingere art. 1 alineatele 3 și 5, 147 alin.4, art 21 alineat 3 și art 124 alineatul 1 din Constituția României precum și o încălcare a dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 alineatul 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Se susține, că prevederile legale criticate instituie prezumții absolute de impreviziune, în raporturile juridice dintre consumatori, pe de o parte, și instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare sau cesionarii creanțelor deținute asupra consumatorilor, pe de altă parte, prin derogare de la reglementarea de drept comun, în sensul că în aceste situații impreviziunea ar urma să opereze *ope legis*, instanța având doar rolul de a verifica, formal, existența împrejurărilor prevăzute de prevederile legale criticate. Argumentul principal este acela că potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. [623 din 25 octombrie 2016](#), impreviziunea are caracter judiciar, neputând fi prezumată *ope legis*, astfel încât rezultă că nu poate fi sustrasă controlului instanței de judecată verificarea unor condiții ale impreviziunii, precum existența unor situații extraordinare sau buna-credință a debitorului. De asemenea, se arată că instituirea unui prag valoric se încalcă arhitectura impreviziunii astfel cum aceasta este configurată prin art.1271 Cod Civil.
- Tot în legătură cu încălcarea prevederilor art. 1 alin. (3) și (5) din [Constituție](#), derivată din contradicția noii reglementări cu natura impreviziunii din dreptul comun, autorii excepției mai susțin că prevederile legale criticate anihilează practic caracterul judiciar esențial al impreviziunii în această materie, astfel cum a fost configurat prin Decizia Curții Constituționale nr. [623 din 25 octombrie 2016](#).
- Astfel, se arată că instituirea de către legiuitor a unor prezumții de impreviziune este lipsită de logică juridică, având în vedere că faptele obiective pot fi dovedite prin

orice mijloace de probă, neexistând niciun impediment ca debitorul să facă dovada că obligația sa a devenit excesiv de oneroasă. Mai mult, se arată că dificultatea prezumării situației de impreviziune rezultă și din faptul că aceasta poate fi generată și de cauze subiective, ce țin exclusiv de persoana debitorului, cum ar fi creșterea gradului de îndatorare al acestuia, astfel încât lipsa unei conexități reale între impreviziune (faptul pretins) și faptele conexe, pe care se grefează prezumțiile legale instituite, face ca reglementarea să nu fie rezonabilă, îngrădind cercetarea judecătorească asupra cauzei și dreptul la apărare al creditorului și făcând din procedura dării în plată una aflată la discreția consumatorului, în cadrul căreia instanța de judecată realizează doar o verificare formală.

- Prin urmare, se apreciază că pragul de 52,6% este unul nefundamentat, că **motivarea modificării legii nu este una reală și fundamentată**, pentru că nu există, în realitate, nicio justificare bazată pe un studiu de impact din punct de vedere economic și financiar-bancar. Mai mult, în acest caz, garanțiile de autonomie și independență recunoscute instanței de judecată devin lipsite de conținut, în condițiile în care impreviziunea se analizează exclusiv prin raportare la fluctuația cursului de schimb al monedei creditului, fără ca instanța să poată ține seama de elementele de fapt și de drept relevante. În acest mod este încălcat principiul nominalismului monetar, prevăzut de [Codul civil](#), potrivit căruia debitorul este ținut să restituie suma creditului în moneda contractată, indiferent de variațiile contravalorii acesteia în moneda națională, prin atribuirea unor efecte juridice diferite față de cele reglementate de normele de drept substanțial, aplicabile la data încheierii contractelor de credit, ceea ce contravine prevederilor art. 1 alin. (5) și art. 15 alin. (2) din [Constituție](#) și jurisprudenței Curții Constituționale în materie, respectiv Decizia nr. [62 din 7 februarie 2017](#)

Analizând întreaga excepție de neconstituționalitate, putem constata cu ușurință, faptul că dezbaterile se ”învârt” în jurul art.4 alineatul 1 litera e,

respectiv toate argumentele sunt menite a desființa cazurile de impreviziune definite de legiuitor, în scopul arătat mai sus, și anume, acela ca în sfârșit legea dării în plată să își poată produce efectele asupra situațiilor juridice pentru care aceasta a fost adoptată.

ARGUMENTE ÎN FAVOAREA CONSTITUȚIONALITĂȚII ART. 4 ALIN 1 LITERA E (ÎN INTEGRALITATEA SA)

A. PRAGUL DE 52,6% ESTE FUNDAMENTAT ȘI MOTIVAT REAL

Prin excepțiile de constituționalitate formulate se critică, în principal, motivarea amendamentului adoptat de Comisia Juridică, de disciplină și imunități din cadrul Camerei Deputaților, prin Raportul din 09.03.2020, cu privire la stabilirea pragului de 52,6%. Așa cum rezultă și din Raport, motivarea pragului a fost determinată chiar de prevederile Regulamentului BNR nr. 24/2011, autorii excepției susținând că această trimitere ar fi lipsită de fundament (pe motiv că Regulamentul nu ar mai fi în ființă la data adoptării amendamentului), argument pe care îl vom demonta în cele ce urmează:

- a) Prin decizia 623/2016 Curtea Constituțională a constatat că această lege a fost adoptată plecându-se de la situația premisă a contractelor de credit încheiate în anii 2007-2009¹ pentru reglementarea unor dezechilibre contractuale apărute în urma crizei economice. Așa cum se poate constata și la această dată, contractele în litigiu fac parte din aceeași categorie, respectiv apar ca fiind singura categorie

¹ " 94. Examinând Legea nr. 77/2016, Curtea constată că aceasta are drept obiect reglementarea acelor situații apărute în urma crizei economice din cauza căreia debitorii nu au mai fost capabili să își execute obligațiile asumate prin contractele de credit. Astfel, potrivit Expunerii de motive a legii, adoptarea acesteia a fost determinată de ideea de echitate și împărțirea riscurilor contractuale în executarea contractului de credit. Prin urmare, principala problemă care se ridică este aceea a concilierii principiului pacta sunt servanda cu prevederile legii criticate. " și " 104. Curtea constată că toate contractele de credit din prezentele dosare în care s-a ridicat excepția de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 77/2016 au fost încheiate în perioada 2007-2009. Drept urmare, instanța de contencios constituțional va trebui să facă distincție între art. 11 teza întâi ("În vederea echilibrării riscurilor izvorând din contractul de credit, precum și din devalorizarea bunurilor imobile, prezenta lege se aplică atât contractelor de credit aflate în derulare la momentul intrării sale în vigoare") și art. 11 teza a doua ("cât și contractelor încheiate după această dată.") din Legea nr. 77/2016".

de contracte care generează în continuare necesitatea intervenției legiitorului datorită neidentificării unor alte soluții de către creditorii sau de către Stat (așa cum s-a întâmplat în cazul țărilor vecine).

De la această situație premisă s-a plecat pentru identificarea unui prag rezonabil care să constituie un criteriu de natură a atrage remediul impreviziunii contractuale în domeniul de aplicare al Legii 77/2016.

În legiferarea coerentă a unui prag care să atragă aplicarea teoriei impreviziunii, sunt relevante reglementările și măsurile (emise de autoritățile de supraveghere și reglementare la nivel național și european) ulterioare producerii evenimentului care a generat riscul (în cazul nostru aprecierea semnificativă față de moneda națională a monedelor în care a fost acordat creditul). Aceste reglementări ulterioare sunt deosebit de importante deoarece au fost menite să preîntâmpine pentru viitor, probleme/riscuri similare celor create chiar de situațiile care au impus adoptarea de noi reglementări, în cazul acesta acordarea creditelor în valută unei categorii de cetățeni neacoperiți față de riscul valutar, în condiții lipsite de control. Pe lângă faptul că acestea emană de la însăși autoritatea de supraveghere aspect ce le conferă o legitimitate absolută, este evident că acestea au fost stabilite în urma unei analize atente a fenomenului, așa cum vom arăta în cele ce urmează.

Astfel, măsurile de prevenție adoptate ulterior de autorități cu efecte pentru viitor (în scopul evitării ajungerii într-o situație similară) constituie un reper important ce nu poate fi ignorat pentru a dezamorsa situația creditelor cărora nu le-a fost atribuit până la această dată, niciun remediu cert.

Legea 77/2016 a rămas la această dată, unicul instrument de corecție/remediere a unei situații produse cu mult timp în urmă și care își produce efectele și în prezent (mai ales în contextul recente pronunțări a CJUE în Cauza Serban

C81/19, decizie care interzice analiza din perspectiva caracterului abuziv a clauzei de rambursare a creditului în moneda CHF).

În ceea ce privește creditele acordate în moneda Franc Elvețian, este o chestiune de notorietate faptul că dezechilibrul contractual a fost produs de șocuri valutare (2011/2015), consecință a unor cauze independente de voința părților. Șocul valutar este un termen folosit pentru a descrie situația când valoarea unei monede crește față de alta într-o perioadă de timp extrem de scurtă.

”Șocul” și potențialele sale efecte asupra executării contractului, ar fi trebuit realizat la data acordării contractului de credit, prin efectuarea unui ”test de stress” ce se aplica valorii ratei raportat la veniturile debitorului care nu realizează venituri în moneda în care a fost acordat creditul (adică celui consumator care nu este acoperit în mod natural față de riscul valutar) pentru a evita cazurile în care obligația ar fi devenit excesiv de oneroasă, conducând astfel la o deteriorare a capacității de rambursare a creditului.

Însă, la data acordării acestor credite nu existau reglementări în acest sens (Regulamentul BNR 3/2007 fiind extrem de lacunar, așa cum se poate constata din parcurgerea acestuia- a se vedea Anexa 1). Sutele de mii de credite în valută acordate în perioada 2007-2009, au fost acordate în baza celor 8 articole ale acestui Regulament care nu instituia o veritabilă politică de limitare a riscului.

Astfel, gradul de îndatorare avut în vedere la data acordării acestor credite (care a variat între 40 și 70% în acea perioadă) prezintă o deosebită relevanță în corelație cu pragul stabilit pentru ”șocul valutar”, deoarece depășirea acestui prag pe parcursul executării contractului de credit conduce categoric la ”ruină contractuală”.

Când analizăm impactul unui eveniment generator de impreviziune în cazul unui contract de credit acordat unei persoane fizice, este bine să nu uităm faptul

caracteristicile specifice ale acestuia, printre care faptul că pentru acordare se realizează o analiză a capacității de rambursare a creditului, care nu poate fi una nelimitată în cazul unui salariat spre exemplu. Chiar dacă nu raportăm dezechilibrul la valoarea patrimoniului debitorului și nici la o stare de insolvență, este evident că dacă acorzi un credit cu o rată lunară în limita a 40% din venituri iar ulterior intervenirii unui risc cupraadăugat rata atinge un grad de 80% din venituri, debitorul intră mai mult ca sigur în incapacitate de plată, atrăgând astfel după sine o serie de acțiuni ale băncii care conduc în final la ruina contractuală.

Deoarece la momentul acordării acestor credite, Regulamentul 3/2007 ce viza limitarea riscului de credit nu impunea instituțiilor de credit realizarea unui asemenea test, care astăzi se realizează în mod imperativ, în scopul stabilirii unui prag rezonabil de "impreviziune" a fost necesară analiza evoluției acestor reglementări ulterioare (regulamentul 24/2011 și 17/2012) și raportarea la acestea, prin prisma evenimentelor și recomandărilor existente la nivel european, care au fost elaborate ca o consecință a constatării apariției unui eveniment generator de risc, deja produs.

Astfel, în luna octombrie a anului 2011, prin Regulamentul BNR 24/2011, se introduc următoarele prevederi:

"Art. 6 (2) La fundamentarea nivelurilor maxime admise pentru gradul total de îndatorare în cazul creditelor de consum se vor utiliza următoarele valori:

a) pentru șocul pe curs de schimb - 35,5% EUR, 52,6% CHF, 40,9% USD². În cazul celorlalte valute se utilizează valoarea aferentă CHF. În cazul în care venitul solicitantului și creditul solicitat sunt exprimate în două monede străine diferite, pentru șocul pe curs de schimb se utilizează maximumul dintre șocurile celor două valute față de moneda națională;

² Procentele pentru șocul pe cursul de schimb au rămas în vigoare până în anul 2018, fiind preluate și prin Regulamentul 17/2012.

b)pentru șocul pe rata dobânzii - 0,6 puncte procentuale pentru toate monedele;

c)pentru șocul pe venit, în cazul veniturilor de natură salarială - 6%.

Art. 7

Gradul total de îndatorare se determină ca pondere a obligațiilor totale de plată decurgând din credite sau alte finanțări rambursabile în veniturile eligibile din care s-au dedus cheltuielile prevăzute la art. 6 alin. (1) lit. e).

CAPITOLUL III: Dispoziții privind practici de creditare sănătoase

Art. 8

Împrumutătorii trebuie să își organizeze activitatea de creditare astfel încât să asigure separarea clară și efectivă a funcției de promovare și vânzare a produselor de creditare de funcția de analiză a riscului de credit și monitorizare a expunerii.

Art. 10

La acordarea creditului, împrumutătorii trebuie să se asigure că din documentele și informațiile prezentate rezultă că pe întreaga perioadă de acordare a creditului gradul total de îndatorare a solicitantului se încadrează în nivelul maxim admis aplicabil acestuia.”

Este foarte important de înțeles, în ce context a fost adoptat Regulamentul 24/2011 în luna octombrie 2011 (moment la care devenea evidentă problema generată de acordarea iresponsabilă a creditelor în CHF, în perioada 2007-2009) respectiv:

- Efectele crizei economice din 2008 produsese deja efecte negative semnificative la nivelul populației dar și a instituțiilor financiare, aspect constatat și recunoscut la nivel european,
- La începutul lunii septembrie 2011, Banca Centrală a Elveției a decis înghețarea cursului CHF/EUR la valoarea de 1,2 în contextul în care acesta crescuse deja semnificativ (cursul CHF/RON ajunsese la 3,7, ceea ce înseamnă o apreciere de 68%)

✚ La data de 21 septembrie 2011 , COMITETUL EUROPEAN PENTRU RISC SISTEMIC emitea RECOMANDAREA COMITETULUI EUROPEAN PENTRU RISC SISTEMIC privind acordarea de împrumuturi în monedă străină (CERS/2011/1) (2011/C 342/01)

Prin acest document, pe care îl anexăm (Anexa 1), se emit o serie de recomandări și se constată o serie de probleme legate de creditele în valută acordate anterior și la debutul crizei financiare, printre care:

” Recomandarea A – Conștientizarea riscurilor de către împrumutați

Se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere și statele membre:

1. să solicite instituțiilor financiare să furnizeze împrumutaților informații corespunzătoare cu privire la riscurile pe care le presupune acordarea de împrumuturi în monedă străină. Aceste informații ar trebui să fie suficiente pentru a permite împrumutaților să adopte decizii prudente și în cunoștință de cauză și ar trebui să includă cel puțin impactul pe care o depreciere severă a mijloacelor legale de plată ale statului membru în care își au domiciliul sau sediul împrumutații și majorarea ratelor dobânzilor la împrumuturile în monedă străină îl au asupra ratelor împrumutului;

2. să încurajeze instituțiile financiare să ofere clienților împrumuturi în monedă națională, în aceleași scopuri ca și împrumuturile în monedă străină, precum și instrumente financiare destinate acoperirii împotriva riscului valutar.

Recomandarea B – Solvabilitatea împrumutaților

Se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere:

1. să monitorizeze nivelurile acordării de împrumuturi în monedă străină și ale necorelărilor structurii pe valute în sectorul nefinanciar privat și să adopte măsurile necesare pentru a limita acordarea de împrumuturi în monedă străină;

2. să permită acordarea de împrumuturi în monedă străină numai împrumutaților care își demonstrează solvabilitatea, ținând cont de structura de rambursare a împrumutului și de capacitatea împrumutaților de a face față șocurilor adverse privind cursurile de schimb și ratele dobânzilor la împrumuturile în monedă străină; 3. să aibă în vedere stabilirea unor standarde de acordare mai stricte, precum raportul datorii/venituri și raportul împrumuturi/garanții.

Recomandarea C – Creșterea volumului de credite determinată de acordarea de împrumuturi în monedă străină Se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere să monitorizeze dacă acordarea de împrumuturi în monedă străină determină o creștere excesivă a creditelor în ansamblu și, după caz, să adopte norme noi sau mai stricte decât cele prevăzute în recomandarea

Recomandarea D – Gestionarea internă a riscurilor Se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere să elaboreze orientări destinate instituțiilor financiare pentru ca acestea să integreze

mai bine riscurile generate de acordarea de împrumuturi în monedă străină în propriile sisteme de gestionare internă a riscurilor. Aceste orientări ar trebui să se refere, cel puțin, la evaluarea internă a prețului riscurilor și la alocarea internă a capitalului. Ar trebui să se solicite instituțiilor financiare să implementeze orientările proporțional cu dimensiunea și complexitatea acestora.

Recomandarea E – Cerințe de capital 1. Se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere să adopte măsuri specifice, conform Pilonului II al cadrului Basel II revizuit (1) și, în special, să impună instituțiilor financiare să dețină un volum adecvat de capital pentru a acoperi riscurile generate de acordarea de împrumuturi în monedă străină, îndeosebi riscurile generate de relația neliniară dintre riscurile de credit și riscurile de piață. (...)

Recomandarea F – Lichiditate și finanțare

Se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere să monitorizeze îndeaproape riscurile de finanțare și de lichiditate asumate de instituțiile financiare în acordarea de împrumuturi în monedă străină, precum și pozițiile de lichiditate globale ale acestora. O atenție deosebită ar trebui acordată în acest sens riscurilor privind: (a) orice acumulare a unor necorelări ale structurii pe valute și ale scadențelor între active și pasive; (b) dependența de piețele străine în ceea ce privește swapurile valutare (inclusiv swapurile valutare pe rata dobânzii); (c) concentrarea surselor de finanțare. Înainte ca expunerile la riscurile menționate să atingă niveluri excesive, se recomandă ca autoritățile naționale de supraveghere să aibă în vedere limitarea expunerilor, evitând în același timp corecția dezordonată a structurilor actuale de finanțare.

(...)

Vă rugăm să observați, câte aspecte sunt analizate în acest document și cum se recunoaște gravitatea situației generate de acordarea creditelor în valută unor populații neacoperite la riscul valutar.

În același document, se mai statuează următoarele chestiuni relevante pentru analiza situației generatoare de impreviziune și implicit a pragului stabilit de legiuitor:

- **Se explică noțiunea de „împrumutați neacoperiți față de riscuri”** (sintagmă preluată în Regulamentul 17/2012) care semnifică că *împrumutații nu dispun de o acoperire naturală sau financiară împotriva riscurilor. Acoperirile naturale includ în special cazurile în care împrumutații realizează venituri în monedă străină (de exemplu, remiteri/încasări la export). Acoperirile financiare implică în mod normal*

existența unui contract cu o instituție financiară. !!!!! Această noțiune neexistând la data acordării creditelor din anii 2007-2009!!!!

- **Cu privire percepția riscului valutar de către consumatori:** *Faptul că, în economiile care funcționează pe baza unor regimuri de curs de schimb fix, acordarea de împrumuturi în euro a atins cele mai ridicate niveluri s-ar putea datora mai multor factori, inclusiv primelor de lichiditate mai scăzute la instrumentele de îndatorare în euro și riscului valutar perceput scăzut, care ar fi putut motiva o cerere mai mare de împrumuturi în euro în aceste țări. Este posibil ca unii împrumutați să nu fi fost conștienți de riscurile pe care și le-au asumat contractând un împrumut în monedă străină. Chiar și cei care au fost informați s-ar putea să fi optat pentru poziții în monedă străină neacoperite față de riscuri, întrucât au presupus că acestea erau implicit garantate de regimul valutar existent. Într-o anumită măsură, aceste ipoteze par să fi fost confirmate în perioada crizei recente, mai ales în economiile din ECE care au consilii valutare sau regimuri de curs de schimb ancorat, deoarece acestea nu și-au devalorizat monedele, în pofida faptului că, în Letonia, menținerea ancorării a necesitat un program susținut de Uniunea Europeană și Fondul Monetar Internațional (FMI), în principal ca urmare a aplicării unor politici fiscale prociclice și a restrângerii volumului de lichiditate pe piețele financiare internaționale. Este posibil ca evoluțiile cursului de schimb să fi susținut cererea de împrumuturi în monedă străină și în unele țări cu regimuri de curs de schimb flotant (9). În Austria, volatilitatea istorică scăzută euro/franc elvețian a contribuit la perceperea unui risc valutar scăzut. În economiile din ECE care au cursuri de schimb flotante, împrumutații au fost atrași de împrumuturile în monedă străină ca urmare a aprecierii prelungite a cursului de schimb nominal și a anticipațiilor privind o nouă apreciere a acestora. Așteptările împrumutaților au fost, într-o anumită măsură, profeții autoîmplinite (10). Aprecierea a exacerbât dezechilibrele externe care s-au acumulat în urma expansiunii puternice a cererii interne. Este posibil ca riscurile percepute ale acordării și contractării de împrumuturi în euro în unele dintre aceste țări să fi fost influențate de anticipațiile privind adoptarea euro în viitorul apropiat.*

Aceste anticipații au susținut atât ipoteza unui risc valutar „zero” în cazul țărilor cu regimuri de curs de schimb fix/ancorat, cât și pe cea a trendului susținut de apreciere a cursului de schimb nominal în cazul țărilor cu regimuri de curs de schimb flotant.

- ***Cu privire la efectele riscului valutar, CERS reține:*** În țările cu regimuri de curs de schimb fix/ancorat, riscul valutar al împrumuturilor în monedă străină nu s-a materializat în perioada crizei, întrucât monedele naționale nu s-au devalorizat, rămânând ancorate la euro. În consecință, împrumutările în monedă străină nu au avut de suferit din cauza devalorizării monedelor; ci au beneficiat de reducerile ratelor dobânzilor în euro. În cazul țărilor cu cursuri de schimb flotante, impactul deprecierei monedei naționale a depins cu precădere de regimurile de evaluare a prețului utilizate de băncile care au acordat diferite tipuri de împrumuturi. Întrucât în unele țări (de exemplu, Austria, Polonia și România), ratele dobânzilor la împrumuturile ipotecare în monedă străină sunt corelate în mod explicit cu ratele dobânzilor de pe piață, efectele negative ale deprecierei monedei naționale au fost, în mare măsură, compensate de reducerea ratelor dobânzilor în euro și în franci elvețieni. Cu toate acestea, ar trebui subliniat că interacțiunea descrisă între variațiile cursului de schimb al monedei naționale și ratele dobânzilor la împrumuturile în monedă străină a fost rezultatul unei situații specifice în economiile dezvoltate și pe piețele financiare mondiale în perioada crizei. În cazul deprecierei monedei naționale, combinată cu majorarea ratelor dobânzilor la împrumuturile în monedă străină, țările cu cursuri de schimb flotante s-ar fi confruntat cu o intensificare a riscului de nerambursare a datoriilor de către împrumutați, indiferent de regimul de evaluare a prețului creditelor. Pe de altă parte, materializarea riscului valutar a fost amplificată de majorarea ratelor dobânzilor la împrumuturile în monedă străină în Ungaria (șocuri simultane privind cursurile de schimb și ratele dobânzilor). Regimul de evaluare a prețului creditelor aplicat de băncile din Ungaria le permite acestora să stabilească unilateral rata dobânzii practică la împrumuturile acordate persoanelor fizice și să nu ia în considerare variațiile ratelor dobânzilor la împrumuturile în monedă străină. În consecință, povara cheltuielilor cu dobânzile la împrumuturile acordate persoanelor fizice în monedă străină din Ungaria a crescut în ultimii doi-trei ani, intensificând efectul negativ al deprecierei semnificative a forintului maghiar față de francul elvețian. În unele țări, împrumuturile în monedă străină înregistrează ponderi mai semnificative ale împrumuturilor neperformante și niveluri mai ridicate de restructurare a împrumuturilor (de exemplu, în Ungaria și România). La această concluzie se ajunge când se ia în considerare volumul împrumuturilor dintr-o anumită perioadă, respectiv, în general, împrumutările care au contractat un împrumut ipotecar în monedă străină la un curs de schimb mai favorabil tind să aibă rate mai mari de nerambursare a datoriilor. Acest lucru demonstrează în continuare că, foarte probabil, cel puțin unii dintre

împrumutați nu sunt conștienți de riscurile pe care și le asumă atunci când contractează un împrumut în monedă străină.

Dacă analizăm acest document, putem concluziona fără a exista vreun dubiu:

- ✓ **Că documentul analizează și tratează o problemă deja apărută la nivel European, generată de o creditare masivă a populației în monedă străină și amplificată de contextul crizei economice,**
- ✓ **Că populația nu a conștientizat riscurile unor asemenea produse și implicit nici iminentele efecte ale crizei economice, care au afectat în final, de cele mai multe ori iremediabil, capacitatea de rambursare a împrumuturilor,**
- ✓ **Că acest eveniment și efectele sale nu au putut fi prevăzute de împrumutați și nici chiar de împrumutători (din perspectiva amplitudinii cu care acestea s-au produs) dar spre deosebire de împrumutați, rezultă cu evidență că profesioniștii ar fi trebuit să ia în calcul o atare posibilitate (fie numai și din prisma protecției investiției acestora/poziției lor de risc)**
- ✓ **Că se impune intervenția autorităților centrale pentru a limita riscurile producerii pe viitor a unui eveniment similar.**

Acesta este contextul în care autoritatea de supraveghere, BNR, adoptă Regulamentul 24/2011 și apoi 17/2012, stabilind ”socul valutar” la nivelul de 52,6 pentru CHF, 35,5% pentru EURO și 40% pentru USD. Suntem convinși că la stabilirea acestor praguri care au fost menținute în vigoare până în anul 2018, au fost folosite date de specialitate, care probabil lipsesc din cultura generală a unui consumator ”de rând”.

Fiind definit ca un ”**soc de curs de schimb**”, in ergonomia acestor politici, acesta este în mod evident un indicator maximal (așa cum arată și textul) care arată o situație potențial generatoare de riscuri, o deteriorare semnificativă a capacității de rambursare a împrumutului o atare situație contribuind la o creștere semnificativă a gradului de îndatorare și implicit la o ruină contractuală. Pentru creditor înseamnă o deteriorare semnificativă a portofoliului de credite acordate precum și înregistrarea unor pierderi semnificative/costuri.

În final, acest prag nu poate fi interpretat decât ca un reper de risc maximal stabilit de Banca Națională a României, respectiv o limită maximală ce ar putea fi prevăzută în mod rezonabil de profesioniști. Este și o dovadă în sensul că nici Banca Națională a României nu a putut prevedea o depășire a acestui prag (poate doar una temporară).

Astfel, acest procent este unicul reper pe care legiuitorul îl putea avea în vedere la stabilirea pragului de la care se poate considera că intervine o situație de impreviziune. Mai mult decât atât, la stabilirea acestui prag, legiuitorul a avut în vedere cel mai mare procent dintre cele trei monede și nu s-a raportat spre exemplu la nivelul de 35,5% prevăzut pentru creditele în EUR, excluzând implicit, la această dată, conform datelor istorice acest tip de credite din sfera aplicării impreviziunii.

Este lipsită de fundament afirmația autorilor excepției cu privire la o posibilă creștere a gradului de îndatorare datorită culpei debitorului, în contextul în care, evenimentul imprevizibil și dezechilibrul contractual generat de acesta se analizează în funcție de elementele specifice unui contract de credit (avute în vedere la data acordării creditului) și nu în funcție de eforturile personale sau incapacitatea debitorului de a face față ulterior acestei obligații de plată, devenită excesiv de oneroasă în raport de ceea ce s-a angajat inițial.

Cu privire la **persistența temporală**, legiuitorul a ales ca reper menținerea gradului de impreviziune pentru o perioadă de cel puțin 6 luni deoarece:

- se elimină situațiile în care ar putea fi invocată impreviziunea ca urmare a unui soc valutar temporar, care spre exemplu să se înregistreze pentru o scurtă perioadă de timp (o zi, o săptămână, o lună), eveniment care nu ar trebui să fie de natură a atrage un dezechilibru semnificativ și nici dreptul consumatorului de a solicita un remediu;
- pe de altă parte, o menținere a unui atare dezechilibru pentru o perioadă de minim 6 luni (ce contribuie așa cum am arătat la deteriorarea semnificativă a capacității de rambursare a debitorului) este suficient ca să determine luarea unor măsuri de către creditor, cum ar fi declararea scadenței anticipate și demararea procedurilor de executare silită, fiind binecunoscut faptul că creditorul, ia aceste măsuri de obicei după înregistrarea a 90 de zile de întârziere la plata creditului.
- Perioada de 6 luni a avut ca reper și evoluția istorică a creditelor în CHF, majoritatea debitorilor cedând în perioada 2009-2011 și intrând în executare silită la puțin timp de la înregistrarea primelor creșteri semnificative, apoi au urmat cei din anul 2015 care au cedat la scurt timp de la înregistrarea pragului de 4,5 lei pentru 1 CHF, cei care au "rezistat" fiind de fapt o excepție (aceștia au reușit datorită eforturilor subliminale pe care le-au făcut pentru a achita rata și evita pierderea locuinței, eforturi care au presupus inclusiv plecarea din țară, schimbarea domeniului în care activau, renunțarea la obiective personale,etc.)

Astfel, perioada de 6 luni (timp în care debitorul achită 6 rate lunare) este una rezonabilă și de natură a împiedica consecințe contractuale cu mult mai dezastruoase, fiind utilă atât pentru debitor cât și pentru creditor. Spre exemplu, efectul ar fi fost cu mult mai atenuat și pierderile semnificativ mai mici de ambele părți, dacă aceste

credite ar fi fost convertite în monedă națională la un curs de schimb de 3, 2 lei/1 CHF și nu un curs de 4,6 lei pentru 1 CHF. De asemenea, cu certitudine nu s-ar fi ajuns în situația zecilor de mii de executări silită a împrumutaților în monedă străină.

Aceasta a fost și logica pragului de avertizare de 20% valabil pentru creditele ipotecare în valută încheiate după anul 2016, consumatorul având posibilitatea de a opta pentru conversia creditului în moneda națională, în timp util, evitându-se astfel pierderi semnificative de ambele părți. Spre deosebire de creditele acordate în prezent, cele care au nevoie de aplicarea acestei legi, respectiv cele acordate în perioada 2007-2009, nu au beneficiat de ”prevenție” sau de remedii prestabilite.

Din păcate, pentru creditele încheiate în CHF în anii 2007-2009 a existat o lipsă crasă și totală de reglementare iar toate avertizările, măsurile sau intervențiile legislative au fost adoptate ulterior (fără efect asupra acestora din urmă deoarece erau deja încheiate), având un scop preventiv pentru a adresa creditele ce urmau a fi încheiate. Chiar și așa reperatele ulterioare sunt puține (deoarece o elaborare prea complexă ar fi condus la o recunoaștere majoră a culpei), însă acelea care sunt, nu pot fi ignorate, cum ar fi gradul de soc de risc valutar calculat și reglementat de Banca Națională a României pentru moneda CHF în anul 2011 și menținut în vigoare până în anul 2018 (Regulamentele 24/2011 și 17/2012 fiind mai mult decât elocvente în acest sens).

În prezent, aprecierea CHF față de moneda RON se situează între 93-135% în funcție de cursul din data acordării, chestiune care afectează nu numai creditele în scadență ci și pe cele în executare silită, deoarece aceasta se realizează în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă, la cursul zilei, astfel încât cei executați direct sau indirect, suportă în continuare ”socul valutar”.

✚ STABILIREA PRAGULUI DE 52,6% RESPECTĂ EXIGENȚELE CONSTITUȚIONALE

Legiferarea cazurilor/situației de impreviziune a venit ca o consecință firească a considerentelor Deciziei 731/2019, pronunțată în soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului unic pct. 2 [cu referire la art. 4 alin. (11) și alin. (13)], pct. 3 [cu referire la art. 4 alin. (3) și (4)], pct. 6 [cu referire la art. 7 alin. (11)], pct. 7 [cu referire la art. 7 alin. (4)], pct. 8 [cu referire la art. 7 alin. (51)] și pct. 9 [cu referire la art. 8 alin. (5) teza a doua] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite.

✚ ART. 4 ALIN. 1 LITERA E, INDICE 1 ¹ (PRAGUL DE 52,6%) NU ÎNCALCĂ ART.44 ȘI ART. 147 DIN CONSTITUȚIA ROMÂNIEI SAU ART. 6 ALIN 1 DIN CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI ȘI ESTE ÎN ACORD CU CERINȚELE CURȚII CONSTITUȚIONALE A ROMÂNIEI ENUNȚATE PRIN DECIZIA 731/2019

Așa cum am arătat deja în prima parte a Raportului, pragul de 52,6% este fundamentat și întemeiat, fiind raportat la însăși valoarea indicelui de șoc valutar stabilită de BNR, prin Regulamentele 24/2011 și 17/2012.

Prin Decizia 731/2019, Curtea Constituțională a statuat în mod corect că pragul de 20% nu este un prag care să poată fi asimilat unui risc supraadăugat, astfel încât legiuitorul a identificat un prag (52,6%), stabilit printr-un act normativ și recunoscut ca fiind un indice maxim de apreciere a riscului valutar, a cărui depășire se încadrează în sfera evenimentelor neprevăzute, atât pentru profesionist cât și pentru consumator iar pe de altă parte, generează consecințe negative

deosebit de grave asupra executării contractului de credit, conform specificului acestuia. Am dovedit de altfel, prin expunerea de mai sus, că depășirea acestui prag pe o perioadă mai mare de 6 luni, produce consecințe deosebit de grave atât pentru debitor cât și pentru creditor.

Astfel, din perspectiva fundamentării, pragul de 52,6% este unul LEGITIM. Odată atins acest prag, se produce o rupere a echilibrului contractual, în situația în care contractul este lipsit de o clauză de adaptare a acestuia în situația intervenirii riscului și/sau în situația în care debitorul s-a obligat la restitirea sumelor de bani, în valuta contractată, indiferent de valoarea acesteia.

Din cuprinsul Deciziei 731/2019, punctele 47-51, rezultă următoarele:

- ✓ Că legiuitorul poate oferi criterii de individualizare a stării de impreviziune, ceea ce a și făcut prin introducerea pragului de 52,6% de apreciere a valutei în care a fost contractat creditul, creștere ce se raportează la cursul din data acordării creditului și că o atare legiferare nu poate conduce la concluzia că impreviziunea ar urma să opereze de drept.
- ✓ S-a reținut că, dacă pe cale interpretativă se pot stabili criteriile de impreviziune, cu atât mai mult legiuitorul le poate fructifica și poate stabili el însuși cazuri/ criterii de impreviziune cu condiția ca legiuitorul să țină cont de ceea ce Curtea Constituțională a statuat în privința riscului contractului, mai exact în privința riscului inerent și supraadăugat al acestuia. În caz contrar limitându-se competența Parlamentului în materie de legiferare.

- ✓ În cazul pragului de 52,6%, legiuitorul a ținut cont de statuările curții Constituționale și a identificat un prag legitim de la care, se poate afirma fără dubiu, că se naște un risc supraadăugat. O apreciere a monedei cu peste 52,6% se încadrează perfect în ideea de risc materializat ulterior și neavut în vedere de părți la încheierea contractului prin amplitudinea sa, risc calificat de Curte, prin Decizia nr. 623 din 25 octombrie 2016, ca fiind unul supraadăugat.

- ✓ S-a punctat de asemenea că existența normativă a unor criterii și condiții ar constitui un reper incontestabil, atât pentru părțile contractului, cât și pentru judecătorul cauzei, precum și că lipsa unor asemenea repere au condus la aplicarea ”difuză” a actului normativ.

- ✓ În ceea ce privește dreptul de proprietate, pretins a fi încălcat de către autorii excepției, și cu această ocazie, Curtea a reținut că Statul protejează dreptul de proprietate în condițiile exercitării sale cu bună-credință iar dreptul de proprietate al instituțiilor de credit nu cunoaște nicio limitare în condițiile impreviziunii, adaptarea/încetarea contractelor neînsemnând nici măcar limitarea dreptului de proprietate [Decizia nr. 623 din 25 octombrie 2016, anterior referită, paragraful 128]. Astfel nici acest argument nu se susține în contextul în care legiuitorul a folosit de această dată un prag care în materia contractelor de credit în valută, este indubitabil unul supradăugat precum și având în vedere jurisprudența anterioară a Curții Constituționale a României, ocazie cu care am dori să readucem în lumină următoarea statuare din Decizia 701/2017, punctul 45. *Prin urmare, Curtea a constatat că textul criticat nu încalcă art. 44 din Constituție, în măsura în care acesta este aplicat în condițiile intervenirii impreviziunii. În caz contrar, s-ar*

accepta, pe de o parte, ruinarea debitorului și îmbogățirea fără justă cauză a creditorului, temeiul acestei îmbogățiri nemaiputându-l constitui contractul de credit anterior încheiat, ci situația imprevizibilă intervenită pe parcursul derulării contractului, iar, pe de altă parte, s-ar crea o vădită inegalitate între debitorii care, având în vedere aceeași situație de impreviziune, au reușit să reziste acesteia pe un interval temporal mai extins sau mai restrâns. Or, acest criteriu, coroborat cu data intrării în vigoare a legii, este unul artificial și arbitrar, întrucât impreviziunea trebuie evaluată în exclusivitate în funcție de echilibrul contractual dintre părți, fiind, așadar, o chestiune ce ține de dezechilibrarea prestațiilor la care acestea s-au obligat datorită unui element exterior conduitei lor a cărui amploare nu putea fi prevăzută. Așadar, stingerea datoriei prin darea în plată a imobilului ipotecat reprezintă o ficțiune juridică aplicabilă tuturor procedurilor de executare silită începute anterior sau ulterior intrării în vigoare a legii, indiferent că bunul aferent garanției a fost vândut în cadrul acestei proceduri anterior/ulterior intrării în vigoare a legii, singura condiție impusă de legiuitor fiind ca executarea bunului principal și a accesoriilor să fie în curs la data depunerii notificării. Așa fiind, ca urmare a stingerii datoriilor prin darea în plată a bunului în condițiile legii criticate, executarea/executarea silită a debitorului încetează.

- ✚ Stabilirea unui caz de impreviziune prin lege nu reprezintă nici o aplicare ope legis a impreviziunii și nici o îngrădire a accesului liber la justiție și nici nu face inutilă cercetarea judecătorească, în situația lipsei acordului părților, astfel încât și această critică este neîntemeiată, așa cum se arată la punctele 47-53 al aceleiași decizii.
- ✚ De asemenea, s-a reținut că nimic nu împiedică legiuitorul la instituirea unei prezumții legale absolute și că în această situație, aceasta urmează

să decidă asupra tuturor celorlalte aspecte, inclusiv asupra remediului judiciar.

În concluzie, atâta timp cât pragul instituit reflectă un risc supraadăugat, actul normativ nu încalcă art. 1 alin. 3 și 5, art. 44, 147 din Constituția României și nici art. 6 alin.1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Pentru toate aceste argumente vă solicităm să constatați netemeinicia criticilor ce vizează chestiunile deja tranșate în jurisprudența anterioară a Curții.

🚩 CU PRIVIRE LA CEL DE-AL DOILEA CAZ DE IMPREVIZIUNE-CREȘTEREA DOBÂNZII

Prin raportare la considerentul 93 din Decizia Curții Constituționale nr. 731/2019, legiuitorul a apreciat necesitatea introducerii unui criteriu de impreviziune care să acopere și un eventual dezechilibru contractual intervenit pe parcursul derulării contractului de credit și determinat, astfel cum arată onorata Curtea Constituțională, de creșterea excesivă a „indicelui interbancar în raport cu care se calculează dobânda creditului.”

Deși trimiterea la o atare situație a avut un caracter exemplificativ, legiuitorul a considerat oportună definirea cazului de impreviziune determinat de creșterea accelerată și excesivă a indicilor interbancari care intră în componența dobânzii variabile aplicabile contractului de credit, având în vedere un trecut statistic tumultuos în care anumiți indici de referință, pentru scurte perioade de timp, au atins praguri înalte, de neconceput în actualul context economico-social.

Cu titlu de exemplu, indicele de referință ROBOR 3M aplicabil pentru marea majoritate a contractelor de credit aflate în derulare, a înregistrat în data de 20 octombrie 2008 un maxim istoric de 49.81%, respectiv un minim istoric de 0.68% în data de 14 octombrie 2016. De menționat faptul că prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 19 din 29 martie

2019, executivul a introdus un nou indice de referință pentru creditele în lei, denumit IRCC, a cărui evoluție nu o putem prezenta având în vedere timpul scurs de la momentul implementării și până în prezent.

Deoarece există o multitudine de indicatori ai ratei de dobândă precum și faptul că interesul este până la urmă acela de a clarifica ce majorare ar putea fi catalogată ca fiind un risc supraadăugat fiind extraordinar de dificilă, legiuitorul s-a raportat pentru definirea cazului, la efectul pe care o atare majorare ar produce-o în executarea obligației lunare de plată. O creștere de dobândă care ar genera o creștere cu 50% a ratei lunare (e.g. de la 1000 la 1500 de lei) ar însemna o creștere în puncte procentuale cu mult mai mare decât cel de 0.6 prevăzut de aceleasi Regulamente 24/2011 și 17/2012.

Având în vedere principiile enunțate de către Curte care vizează „persistența în timp și consistența” unui element exterior pentru a se circumscrie noțiunii de impreviziune, prin analogie cu argumentele prezentate anterior pentru lit. a), opinăm că procentul de 50% a creșterii obligației de plată lunare ca urmare a majorării indicilor de referință îndeplinește toate cerințele cuprinse de Curte pentru a trece testul de proporționalitate, cu respectarea dreptului de proprietate clamat de către creditori și garantat de către Constituția României.

De asemenea, din perspectiva consistenței în timp (6 luni anterioare depunerii notificării de dare în plată), prin raportare la momentul acordării împrumutului, nu credem că există până în prezent o situație de fapt care să se circumscrie noțiunii de impreviziune astfel cum a fost redactată de către legiuitor (nu a existat o consistență în timp a creșterii indicilor interbancari suficientă pentru a fi îndeplinite condițiile), însă simpla existență a acestui criteriu are scopul de a preveni repetarea scenariului aferent creditelor în franci elvețieni, acordând (în special) împrumutaților cu credite în lei posibilitatea de a avea un remediu viabil în lipsa unui dialog conciliant cu creditorul.

Drept urmare, textul de lege determină creditorii să acționeze preventiv, în interesul ambelor părți contractante (debitorul evită executarea silită în caz de neplată, în timp ce creditorul evită încadrarea creditului în categoria creditelor neperformante și constituirea de provizioane).

Textul de lege nu este de natură a crea vreun risc la nivelul sistemului bancar din moment ce, până în prezent, nu a existat elementul persistenței în timp, iar prin raportare la momentul încheierii contractelor de credit, în majoritatea situațiilor există un trend staționar, de diminuare sau ușoară creștere a obligației de plată lunare.

Atragem atenția onoratei Curți Constituționale asupra faptului că există situații în care triplarea indicilor de referință interbancari nu conduc la îndeplinirea elementului de consistență (pragul de 50%), în mod evident fiind necesară și îndeplinirea elementului de persistență în timp.

+ ADOPTAREA LEGII FĂRĂ CONSULTAREA PREALABILĂ A BNR COROBORAT CU ART 1 ALIN 3 ȘI 5 DIN CONSTITUȚIE

Pentru soluționarea acestei critici intrinseci formulate de autoarele excepției, fără a avea pretenția de a putea analiza exhaustiv din perspectiva constituționalității acesastă critică, dorim să punctăm câteva chestiuni:

+ Nu se poate realiza o paralelă între legea ce a vizat măsura suspendării ratelor de credit la nivel de întreaga populație a României, lege adoptată în contextul pandemiei Covid-19 și legea dării în plată, nici din perspectiva amplitudinii și nici din perspectiva impactului. Comparativ cu numărul total de credite acordate în România, creditele care se califică la ”impreviziune” au o pondere insignifiantă. În susținerea acestei afirmații, vă rugăm să observați impactul real pe care intrarea în vigoare a acestei legi l-a produs, conform Adresei BNR din data de 15.04.2020.

+ Legea dării în plată este în vigoare din anul 2016 și până la această dată, aceasta s-a așezat în leagănul normativ românesc fără a produce ”riscul sistemic” anticipat, deși aceasta a fost adoptată în lipsa unui studiu de

impact sau al unui aviz BNR, chestiune care nu a descalificat-o până la această dată din perspectiva constituționalității.

✚ **Atât BNR cât și Asociațiile bancare de profil, Banca Centrală Europeană, etc și-au exprimat punctul de vedere pe marginea acesteia, încă de la începutul dezbaterilor parlamentare și iată, că NICIUNA DIN PROFEȚIILE APOCALIPTICE ALE SISTEMULUI BANCAR NU S-A ADEVERIT (a se vedea Anexa 5- ADRESA BNR XIV/5/1288/15.04.2021).**

✚ **Tot prin Decizia 731/2019, Curtea Constituțională a reținut că: 45. Cu privire la criticile de neconstituționalitate raportate la lipsa unui studiu de impact, Curtea constată că în Decizia nr. [623 din 25 octombrie 2016](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 18 ianuarie 2017, decizie care a privit chiar Legea nr. [77/2016](#), lege modificată prin actul normativ criticat în prezenta cauză, Curtea nu a fixat textul art. 30 alin. (1) din Legea nr. [24/2000](#) privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, ca fiind unul de referință în cadrul controlului de constituționalitate, ci doar a subliniat că situația din acea cauză nu se subsumează acestui text legal, fără să realizeze o analiză de fond a acestuia. În consecință, având în vedere diferențele relevate, Curtea, prin Decizia nr. [650 din 25 octombrie 2018](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97 din 7 februarie 2019, paragraful 245, a statuat că art. 30 din Legea nr. [24/2000](#) nu are valoare constituțională și nu poate constitui normă de referință în cadrul controlului de constituționalitate.**

46. Prin urmare, Curtea reține că nemulțumirile autorilor obiecției de neconstituționalitate nu se pot converti într-o veritabilă critică de neconstituționalitate raportată la art. 1 alin. (5) din Constituție, menținându-se

la nivelul unor observații cu privire la modul de derulare a procedurii parlamentare de adoptare a legilor. De altfel, Curtea mai reține că nici la adoptarea Legii nr. 77/2016 nu a fost realizat un studiu de impact.

Având în vedere argumentele de mai sus, vă solicităm respectuos să respingeți și această critică ca fiind neîntemeiată.

În final și fără a ne dori să devenim dramatici, invocarea încălcării art. 1 alineatul 3 din Constituția României ni se pare lipsită de orice urmă de respect față de cetățenii români, acești clienți ai autoarelor excepției care și-au văzut viețile distruse în mod iremediabil de situația creată și menținută de acestea din urmă, prin acțiuni successive și repetate de lăcomie sau lipsă de interes față de soarta acestora, clienți care au fost privați vreme de mai bine de 13 ani de valorile garantate prin acest articol : dreptul la demnitate umană, libertate, viață și dreptul la libera dezvoltare a acestora.

În continuare, cetățenii consumatori de credite sunt, din perspectiva raporturilor juridice cu instituțiile de credit financiar bancare sau nebancale, într-o ”situație” similară cu cea în care se aflau românii în anul 1863, înrobiți, captivi, dar de o manieră modernă, financiară - înrobiți de un vid legislativ, de lipsa educației financiare și subiecției unei creditări ireponsabile, dar profitabile pentru autorii excepției, România a ajuns încet, dar sigur, o țară de emigranți, de executați silit, care nu își pot asigura minima subzistență sau care muncesc doar ”pentru a plăti rata”, expresie deja împământenită în conștiința colectivă.

Pentru o anumită categorie de cetățeni, efectul transpunerii unor directive care vin să normalizeze raportul juridic între consumator și profesionist, este nul, deoarece acestea se aplică doar pentru viitor.

Degeaba învățăm din greșelile trecutului, dacă nu îi putem ajuta pe cei, a căror experiență negativă, a condus la adoptarea acestor legi. Nu poate fi acceptată discriminarea categoriilor de cetățeni împrumutați, în funcție de data la care au contractat creditul.

Un om aflat în această conjunctură este condamnat chiar de lege sau mai precis de lipsa acesteia. Este condamnat să nu se poată ridica, îngrădirile artificiale ținându-l permanent în aceeași stare. Drepturile sale fundamentale consacrate prin Constituția României, sunt înăbușite iar acesta este primul semn de incapacitate a unui stat de a-și proteja cetățenii.

Legea 77/2016 astfel cum a fost modificată, este o lege ”pozitivă”, deoarece înlesnește oamenilor posibilitatea de a se bucura cu adevărat de un drept natural și imprescriptibil, fundamental, indisolubil legat de ființa umană, proprietatea.

În cazul creditelor ipotecare dreptul de proprietate este doar ”aparent”/ ”formal”, deoarece prețul nu a fost plătit integral iar prețul acestui ”drept aparent”, în anumite cazuri, este unul mult prea mare: viața și demnitatea umană. Ori aceste din urmă drepturi nu sunt aparente, ci fundamentale.

Legea 77/2016 modificată poate conduce la restaurarea demnității umane, care alături de proprietate, în întregul său și nu în forma oferită de sistemul bancar, este un drept fundamental.

Într-o ordine a lucrurilor răsturnată complet, chiar împotriva firii, această lege redă demnitatea umană și asigură dreptul cetățeanului român și a familiei sale, la un trai decent, pe viitor.

Intervenția legiuitorului este astfel, justă, proporțională și legitimă, fără ca prin aceasta să se ”șteargă” sau să se ”altereze” trecutul. La fel cum sumele încasate de creditori, rămân un drept câștigat, la fel și pierderile și leziunile cetățeanului consumator, rămân câștigate, căci **nicio lege nu poate să retroactiveze viața și nici demnitatea.**

Mihail Kogălniceanu se întreba: **”Cum vrei să creezi un stat modern când majoritatea locuitorilor sunt robi?”.**

Același lucru se întreabă și cei care ”semnează” acest raport alături de noi, respectiv... autorii relatărilor pe care le-ați citit în zilele anterioare precum și toți cei care au nevoie de un final pozitiv al acestei lupte, interminabile. Suntem convinși că și cei care nu mai sunt astăzi printre noi, cei a căror viață le-a fost curmată prematur și inutil de această povară, v-ar solicita astăzi, același lucru: **DREPTATE**.

ASOCIAȚIA CREDERE

PRIN:

DORIN TĂNASE

și

Av. ALEXANDRA IANUL (fostă BURADA)